

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)
18 iulie st. v.
30 iulie st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 29.

ANUL XXIX.
1893.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Un léc pentru copilăria noastră.

Conferență ținută la Ateneul din București.

(Urmăre.)

Acum, ca să ajungem mai iute la sfârșit (și a cam sosit timpul!) ve rog, dómnelor și domnilor, să me îngăduiți a me ingrădi, de aci înainte, într'un raționament strîns, scurt, răpede și concis, dar așa sper, cel puțin nici strâmb nici sterp.

Acesta va fi rețeta lécului meu. Șciți că rețetele, doctorii le scriu latinește, cu abreviațiuni și gróznic de nedeslușite. A mea va avé măcar atâta merit, că va fi românească.

Este ađi ca și o axiomă in știința sociologică, cumcă educarea copiilor și a tinerimei, pentru ca să fie perfectă, trebuie să se incredințeze, mai întéiu familiei, și apoi șcólei. Familia și Șcóla sînt deci cei doi factori esclusivi ai educațiunei.

Inse, pentru ca creșterea dată in familie să fie bună, e neapărat ca și familia să fie aședată pe temelii solide, să aibă intr'enska legăminte statornice; ca intr'enska vieța să fie esemplară.

Indeplinește óre aceste condițiuni vieța de familie la noi in 1892?

S'ar cădé să ne rușinăm tare, vėdėndu-ne silii să mărturisim cu umilită negativă. Dar adevėrul e că putem să invocăm și ceva scuse. La

noi vieța din vechime, adecă nu mai departe decăt primul pătrar al acestui secol, cu obiceiile ei patriarhale, de și nu tocmai scutite de multe strîmbătăți, acea vieța a bunilor și părinților noștri s'a sdruncinat in mod cam pripit și cam violent, chiar prin saltul uriaș ce națiunea noastră l'a făcut, ca să trecă dintr'o stare de semi-barbarie și de servilism oriental, in cercul civilizațiunei contemporane. Intr'o strămutare așa de grabnică a instrumentului care da tonul și armonia in familiile antecesorilor noștri, cele mai multe strune s'au discordat, altele au plesnit cu totul. Familia s'a desechilibrat, s'a desmădulat. Resultatul acestor sdruncinări a fost chiar destrămarea morală de care cam suferim noi in 1892. Va să đică abia ne este iertat de-o cam dată să așteptăm ceva temeinic din sínul familiilor, pentru perfecta educare a copiilor noștri.

FEMEIE DIN DALMAȚIA.

Ne remăne inse al doilea factor, șcóla. Dela dēnsa trebuie dar să cerem mai întéiu ca, in sínul ei, să facă tot ce este prin putință, spre a indreptă smintele normale ce-i aduc coppii de pe acasă, și apoi, când dēnsa va fi isbutit in acēstă anevoiósă lucrare, tot ea să inlesnecă, chiar cu elementele indreptate de dēnsa, reconstituirea celui de al doilea factor al educațiunei adecă familia. Deci indoită sarcină cade ađi la noi asupra-i.

«Ține-te bine, șcóla dragă; căci in tine ne este tótă nădejdea!»

Dar când chemăm aci

școlă în ajutor și ne rugăm de ea ca să ne scape, să ne fie dânsa léc și vindecare, ce înțelegem noi ore prin această vorbă cam complecsă, școlă, care totuși ni se arată a fi așa de simplă?

Școlă e trei lucruri, tot de-odată: o casă, — o carte — un dascăl!

Și 'ntr'această nomenclatură tipărită, observați, rogu-ve, că am urmat o gradațiune ascendentă.

Casa e lesne de clădit, de inzestrat, și chiar de împodobit cui are parale.

Sunt printre noi, tot aceștia din 1892, proprietari bogați, generoși și voitori de bine cari, pe moșiile lor, s'au nevoit să clădească foarte comode, spațioase, ba și plăcute și lucsoase locale pentru școlă sătească. Ce folos? Totul nu e localul în școlă. Mi s'a întâmplat mie să văd cu ochii clase luminose dintr'unul din acele frumoase locale, prefăcute în ambare de porumb și de fasole, în cuibare pentru cloști, și în cocine de rimători!

Jalnică privește! — Séu, chiar și pentru cei mai înderjiți optimiști pré foarte mare esces de realism în învățământul intuitiv, în lecțiunile dîse de lucruri!

Ori cum ar fi, casa pentru școlă e un simplu adăpost; în acea casă mai trebuie intrunite și alte elemente, precum ca ea să-și ajungă scopul folositor. Mai trebuie, negreșit, pentru copiii cari se adăpostesc intr'ênsa, și cartea, după care să învețe. Cartea în adevăr e un lucru de trebuință și nu tocmai lesne de înjghebat. Ea trebuie să cuprindă numai materii alese, și toate cu folos; trebuie ca acele materii să fie bine coordonate și lămurit esplicate; trebuie ca limba în care e scrisă, precum și ideile intr'ênsa dezvoltate, precum și obiectele în ea descise, să nu rătăcescă, să nu incurce mîntea copiilor; să n'o depărteze nici s'o înlătore de pământul lor natal.

Grele condițiuni! Totuși, cu ore-care stăruință, cu multă luare aminte și cu un spirit bine cumpănit, câțiva oameni pricepuți ar pute să le realizeze intr'un timp destul de mărginit. S'ar pute utiliză chiar, în această lucrare, cele mai nimerite din cărțile didactice întocmite în alte țeri. Traduceri și adaptări fericite se pot face de buni cunoscători ai naturii, ai caracterului și ai limbei patriei noastre.

Știința din carte e aceeași pentru totă lumea. Fondul mai că nu se schimbă din țără în țără; iar formei esterne i se pôte da o infățișare locală. Literatura didactică are un caracter universal și totuși ea pôte minunat de bine să se naționalizeze.

Inse, nu trebuie să uităm că ori-ce carte este în sineși un lucru mort; ea în veci de veci nu spune decât ce e scris intr'ênsa; nimic mai mult!

«Cartea, — ăice undeva Platon — are un mare defect. Ai crede, că cuvintele scrise intr'ênsa au să-ți spună toate lucrurile înțelepte și trebuitoare. De le vei întrebă inse, vrînd să afli ceva mai mult despre cele scrise în carte, ele în veci îți vor da tot acelaș răspuns. Ori ce cuvînt, îndată ce s'a scris, se respîndește pretutindeni, atât pe la cei ce nu-l înțeleg, cât și pe la cei cărora nu se cade; el nu știe chiar cătră cine trebuie să se îndrepteze și cătră cine nu. Desprețuită deci și lăpădată (fiind că nu are glas să vorbească mai departe), cartea neincetă are nevoie de ajutorul unui părinte séu unui patron viu, care s'o deslușească și să-i îndeplinască lipsurile. Așă dar cartea, prin sineși nu este un léc pentru neștiință, ci numai un mijloc pentru păstrarea amintirilor».

Aceste minunate aprețuiri ale filosofului elen ne duc de a dreptul la rolul cu totul precumpănit or-cel

ocupă în școlă al treilea factor al ei: — Dascălul, omul cu mîntea vie, deșteptă și pururea activă, omul pentru carele cartea e numai un răsunset prielnic al spuselor sale, pentru care casa școlii e numai un adăpost priincios al învățămîntelor lui.

Dascălul! ființă modestă, a cărui pozițiune socială o nesocotesc mai toți oamenii de rînd, dar, și mai mult încă, aceia ale căror titluri de mărire sînt, séu ceva înalte și influente funcțiuni în stat, séu averi însemnate, séu chiar vre-una din profesiunile, dîse liberale, ce fac în lume mai mult șgomot și vîlvă decât trebă.

Ilustrul erudit și cugetător francez, Ernest Renan, a observat că în societățile omenesci, chiar și în cele mai culte, se pot numără doue categorii de oameni: cei cari tot mereu se succesc și se învîrtesc numai ca să ajuugă a se bucură, cu fală și îngâmfare, pe cât timp vor trăi, de toate măririle lumești. Aceia sînt mai cu sémă oamenii politici, cari se asvêrlă și se amestecă în afacerile statului, numai din cauză că creerul lor mărginit, dar neastîmpărat, nu se pricepe să facă ceva mai cu folos real și mai durabil pentru omenire.

În cealaltă categorie de oameni încep aceia cari, în cabinetul lor de studii séu pe catedrele școlilor, umbriți de a lor serioasă modestie și priviți cu ore-care milă séu dispreț de bărbații puternici, contimporanii lor, lucrăză fără preget și lipsiți de interese meschine, la înaintarea și dezvoltarea intelectuală și morală a nêmului omenesc. Aceia sînt oamenii de știință, cugetătorii, scriitorii, artiștii și mai cu sémă dascălii de ori-ce grad.

În aceste priviri, aruncate din înălțimile unui spirit adevărat filosofic asupra deșertăciunei unora și asupra realei valori a altora, găsim pe dascăl rînduit, prin pozițiunea sa socială tot așă de jos, precât menirea lui umanitară îl ridică de sus.

Noi să-l urmărim acum în fasa lui cea socială.

Cine va fi ore acel om care, la orele dimineții, trece pe drum, umblînd cu pași potriviți, mai mult ageri decât pripiti, și-și ține capul cam indelat între umeri, de și tipul nu-i este de fel gârbovit? Ochii lui, a căror privire e țintită tot drept înainte, se străvêd clipind adesea sub ochelarii ce-i acoper. Este el tiner? Este bătrîn? Cu greu l'ai ghici, căci gravitatea umbletului și a frunții sale te-ar face să-l cređi ajuns în amurgul vieții, pe când, dîmpotrivă, zîmbetul blajin și bine-voitor ce mereu i se jôcă pe buze, sémănă cu rađele veselitoare ce se revêrsă în đori de diminêță. Îmbărcămîntea lui nu învederează altă ingrigire nici altă podóbă la dînsul, decât cea mai curată simplitate. Se vede căt de colo că ordinea și cumpătarea în toate sînt nedeslipite de intrêga lui ființă.

El nu umblă nici alene, nici cu aer trufaș, ci merge înainte, hotărît, ca un om ce are în gînd să-și îndeplinească o plăcută datorie; el nu stă la îndoielă, ci îl vedem că intră drept pe pórta unei case unde stă scris d'asupra numele de școlă. El deschide mare ușa unei clase.

Acolo o spuză de copii, care au tot sosit unii după alții, cu ghiozdanele îmbăierate peste umeri, se îmboldesc de-o cam dată veseli și șgomotoși, așteptând venirea dascălului.

(Va urmă.)

A. ODOBESCU.

Puterea care dominêză lumea e aceea de a desoperi ideile generale.

A u t o r .

Autor al comediei poreclită 'n lume «Vięta»
 Rolu-ți joc cu mare trudă ȋiua, sęra, diminęta;
 Rol prea greu ce dela lęgan mi-a fost mie 'ncredințat;
 Regisorul nostru «sorta» sã-l scurteze m'am rugat.

Inse el nu se indurã, eu nu pot sã-l mai sustin,
 Ia-mi-l Dõmne, fã-mi un bine, Comedia ta mi-e chin!
 Ia-mi-l, dã-l in altã parte, nu me supër, pe ce-am sfânt,
 M'am deprins cu autorii care-și rid d'al lor cuvënt!

ANA CIUPAGIA.

Molitva preotesei.

Stãteam in pragul ușii in gânduri perdută și aștep-
 tam sosirea scumpului meu. Erã 'n amurgul sęrii;
 și cea după urmă rađa a sõrelui a dispãrut. Regele
 s'a rentors in palatul seu, dar nu peste mult i ur-
 mã prevestitorul serii: lucęferul de sęrã. Incepea
 mereu a se inoptã. După o aripã de nor apãrũ și
 luna bãlaiã, a cãrei rađe dulci se strecorau printre frun-
 ȋele crengilor ca niște fire arginție, iar frunȋele legã-
 nate de zefirul lin, par' cã le vedeam cum cochetau cu
 rađe lucitõre. Cine șcie, ce-și spuneau unele altora, ce
 misterii, ce secrete dulci, cãci in giugiuitul lin al frun-
 ȋelor adeseori resunã dulce și plin de dor, glas de
 filomelã.

Iar cugetele mele sburau, sburau pe intrecute cu
 odorul florilor, ce mereu se imprãșciã peste tot aerul.

De-odatã auđii tropote de cai, o trãsurã se opri
 naintea casei și intr'un moment eram in braȋele lui.

— Și apoi ce noutãți s'au mai intęmplat pe acasã,
 decãnd eu m'am dus? intrebã soțul meu.

— O! spovedeșce-o. — strigã frãțiorul meu, care
 erã de faȋã. Spovedeșce-o, cãci purtarea ei mi s'a pãrut
 prea plinã de secrete și misteriu!

— Da! — respunsei eu suriđend — am sã ve
 enarez ceva, ce șciu cã ve va surprinde, dar numai
 după cinã, cãci in liniștea adãncã și intre odorul flori-
 lor, cred cã mai bine ne va cãde a povestii și a as-
 cultã.

Dupã cinã cu toții ne indreptarãm pașii spre grã-
 dinã și apoi ne aședarãm in giurul mesei de sub cire-
 șul tufos.

Frãțiorul meu deschise conversația:

— Auđit-ați, cã a murit Moș Potop? După cum
 mi s'a spus, fõrte cu greu a murit, cãci oftã tot mereu
 după tine soriõrã și cu amar ȋicea — nu șciu sã cred
 ori ba — cã decã tu ai fi acasã și i-ai fi ȋis molitvã,
 el nu ar muri.

Frãțiorul suridea, ca și cãnd ar fi voit sã ȋicã:
 In fine totuș voi aflã secretul teu; iar scumpul meu pri-
 viã uimit și cu curiositate la mine, așteptãnd fãrã a me
 intrebã sã-i desleg enigma nepriceputã.

Me intorsei deci cãtrã el, intrebãndu-l: N'ai ob-
 servat cã de vr'o lunã s'au cam imputinat molitvele
 pentru bolnavi?

— Ba, da! — respunse el uimit cã ce o sã audã?

— Se ve povestesc darã cauza.

«Șciți, cã abiã de cãteva luni s'au intors la cami-
 nul lor niște ostași d'aici, cari au fost duși timp inde-
 lungat la õste.

Eram, pe la mijlocul lunei iunie, numai eu și Moș

Potop acasã. Chiar îl intrebãsem, cã cine l'a cinstit
 cu numele: Potop?

— Nu ți-aș șci spune, dõmnã, de bunã sēmã, —
 respunse bętrãnul, — cã õre eu mi-am cãștigat acest
 nume, ori cã õmenii mi l'au dat.

— Cum așã, Moșule?

— Așã, cã după cum veđi, dõmnã, pe mine mõr-
 tea m'a uitat de totului; sũnt de vr'o 98 ani, ori põte
 chiar de pe vremea potopului, cãnd a bunã sēmã și
 mõrtea a fi perdut ciaslovul, in care eram scris și eu,
 cãci mulți bętrãni, bãrbați și tineri s'au stins pe lãngã
 mine și eu tot trãesc încã...

Acı bętrãnul fu de-odatã intrerupt, cãci pe ușe
 intrã la noi cu mare grabã, ca dintr'un suflet, baba Ca-
 trina, a cãrei fecior, Alesandru, a fost dus de mai multe
 luni, ca soldat și tot n'a rentors încã.

— Te rog, dõmnã, acasã e dl pãrinte? sã vinã de
 grabã la nora mea Ilenuȋa, sã-i facã molitvã și sã-o
 spovedeșcã, cã trage, sęrmana, de mõrte.

— Chiar e la cãmp. — respunsei eu, dar o sã-l
 chem deloc. Dar ce-i cu Ilenuȋa, continuaı intrebãnd pe
 baba, a cãrei faȋã palidã dovediã grozave suferinȋe interne.

Baba erupse in plãns amar și cu glas inecat res-
 punse: «Voieșce sã mõrã, vrẽ sã me lase singurã in
 lumea asta pustie... cãci a auđit, cã mulți feciori s'au
 prepãdit in bãtaie, ard-o focul... și Sandrul meu... și
 Sandrul ei nu mai vine... a bunã sēmã a fi perit și el
 acolo... și Ilenuȋa și ea vrẽ sã me pãrãsescã...

Și lacrãmile-i curgeau necontentit, intrerupte din
 cãnd in cãnd de vaiete duiõse. Lãsai sęrmana femeie,
 sã-și verse liber durerea nemãrginitã. Inima-i par' cã se
 vedea cum sbocoteșce in sinu-i frãnt și sęcat.

Me cuprinse și pe mine mila, și lacremile nu le
 puteam reține ales cãnd cugetam și la sęrmana Ilenuȋa,
 care, de mult o vęđui, cum veștedeșce din ȋi in ȋi ca
 flõrea atinsã de brumã.

— O sã mõrã dragã nora mea — continua ne-
 norceita babã, — cãci Sandru, frumosul și bunul meu,
 nu mai vine. Cãt eram de fericite cãnd el se aflã acasã.
 Brațул lui voinicos ne cãștigã tõte ce ne trebuiau... și
 cãt erã de bun la suflet!... in vięta mea nici chiar un
 cuvënt de scãdere nu mi-a ȋis. Me dragãniã și me des-
 merdã. Cu Ilenuȋa trãiau ca doi porumbei.

Și iar o 'necau lacrãmile pe sęrmana femeie sdro-
 bitã de durere, incãt și mie încã-mi curgeau lacrãmile
 de durerea ei nespusã.

— Babã dragã — îi grãii eu in fine, — vinã sã
 vedem pe Ilenuȋa, merg și eu la dvõstre, iar dta mo-
 șule remãni aici pãnã rentorc eu, ori vine dl pãrinte.

Și cu aceste plecai. Din ușã inse mai strigai odatã
 cãtrã bętrãnul ca sã-mi aducã apoi molitvelnicul și tõte
 cele trebuinȋioșe. Moșul clatinã din cap in semn cã a
 ințeles, și noi plecarãm.

Ajunserãm și intrarãm in casã.

Pãreții albi vãruiți, cu cãteva icõne sãnte pe ei
 ștergarele albe ca nęua țesute la capete cu flori și fi-
 guri colorate, pe pat cęrgã și poniavã de lãnã coloratã
 și prelucratã cu broditurã frumõsã, tõte tõte trãdau o
 istetiime admirabilã, un gust estetic, propriu numai țeran-
 celor nõstre. Și tõte acestea cu faȋa lor sęrbãtorescã
 par' cã spuneau cã s'au preparat in calea unei fiinȋe cu
 mult dor așteptatã.

Și aceea fiinȋã nu mai viniã... põte zãcea sub
 gliã strãinã, ca sacrificiu falei victoriosului Marte.

(Finea va urmã.)

AURELIA PÁCĂȚIAN-RUBENESCU.

Cușca leului.

Comedie in versuri intr'un act, după Henri de Bornier.

(Urmare.)

NELLY.

Intr'o Ți la preumblare
Es, pe când m'aflam in Londra. Intelnind, din intemplantare,
O menagerie, fuga să o vȃd, îmi vine 'n gând
Intru, fȃrte curiosă, și privesc in cușci, pe rȃnd,
Felurile cele multe de-animale. Când de-odată,
Ochii mei, fără de voie, de-o privesc ciudată
Sunt atrași: un leu puternic, mȃndru, mare și frumos,
Se plimbă incet prin cușcă. Iată-l cată fioros
Dup'o clipă 'n fundul cușcei, unde, intr'un colț cu témă
Stă un cățeluș. Mirată, guvernantei spun de chémă
Pe un paznic. Bine încă nu-l intreb despre cățel
Ce cată la el, căci leul se apropie de el.
Îl privește lung, in vreme ce cățelul, bietul cată
Cu sfielă, cu blȃndețe, cu-admirare-adeverată
Și cu dragoste la fruntea-i maiestosă. Leul, ce
Se află in tȃne bune cum nu totdauna e,
Dă cățelului o labă fȃr' a-l vȃtȃmă vr'o lȃcă.
Îl mai dă de-a dura-l culcă și asupra lui se plȃcă;
Îl tratȃză ca tovarăș, ca un ȃspe, ca egal.
Cȃt de măgulit se simte sȃrȃcuțul animal, —
Ca un biet copist când vede pe ministru că-i zimbeșce...
— După câteva momente și cățelul indrȃsneșce
La Mȃria-sa să sburde, doritor d'a se jucă,
Și cu dinții 'ncepe cȃma cea regȃscă-a apucă.
Mai cu inimă, pe urmă, alergȃnd mereu prin cușcă,
Se repede, ba de-o parte, ba de alta și-l tot mușcă;
Lȃtră, se alintă, sare, ca un cȃne rȃsfȃțat.
Drept drag să fi stat la dȃnsul să privesci. Pȃrea 'ncȃntat
Leul nostru, dar de-odată cȃma-și scutură, ridică
Fruntea sus și dă un strigȃt de me prind fiori de frică.
Apoi, se asvȃrle-asupra bietului cățel... Credȃnd
C'o să-l sfȃșie, chem grabnic paznicul. Dar el, riȃdȃnd,
Îmi respunde: «Nu ve temeți, e obicȃnuit cățelul.
'Cȃci, e ȃ și să nu se jȃce? Leului apoi, i-e felul
'Să se 'nfurie, să sbiere, dar nu-i face nici un reu...
'Iar de-l mușcă mai la urmă... e ca să petrȃcȃl!» — ȃeu,
Scumpul meu epitrop, astfel este și cu noi, îmi pare:
Dumneata ești leul stașnic, eu... cățelul...

LORDUL (cu tristețe.)

Da, e mare

Bucuria ta, copilă, că portretul meu și-al teu
In acȃstă povestire l'ai făcut... nu tocmai reu...
Comparațiunea inse tristă e, adevȃrată:
Da, sunt leul prins in cușcă, biruit, cu ne'nfrȃnată
Majestate chiar intr'ȃnsa! Da, sunt leul furios
Care, chiar in desmierdare pȃte fi primejdios...
Da, copilă generosă și naivă, frică mare
Îți produc... O! tristu-mi suflet in pȃreri de reu amare
S'a inchis. Pierdut-am Nelly, duiosia de-a iubȃ
Și d'a fi iubit. Fugi dară de-un sȃlbatec ce-ar sdrobȃ
Gingășia ta și lasă-l in uritul lui de mȃrte.
Eși din cușca mea, copilă...

NELLY (aparte.)

ȃmeni sunt de pot să pȃrte
Ură omului acesta? — A! dar ce faci? Plȃngi? Și eu
Vream să 'nveselesc o clipă cu-al meu joc pe tristul leu!...

LORDUL.

Să me 'nveseleşci, tu, care vrei să te măriți?

NELLY.

Eu, vere?

Nul...

LORDUL.

Și inse fără voie-ți m'ai lȃsat să vȃd că-ți cere
Inima un drag logodnic... De n'o fi Bistrup, o fi
Altul, tiner, demn de tine, cȃruia îi vei jertfi
Dragostea-ți... Vei face bine, dragă Nelly... Reu, când
Să ia omul căi piezișe, iar nu drepte dintr'odată. ^{cată}
Deci, îți spun cu hotȃrȃre, Nelly, da, să te măriți!

NELLY.

Nu, milord, nu încă. Ochii mi-s așă obicȃnuiți
A vedȃ după ce mintea a vȃduț și-a dat sentinȃ.
La indemnul dumitale mintea-mi are trebuinȃ
Unei cugetȃri mai cȃpte. Nu faci ȃnsuș tot așă?
Nu-s ușȃră, vanitȃsă; dar voiesc a-mi admiră
Șoțul, ca să pot mai dulce să-l iubesc. Vorbesc, imi pare,
Cu destulă judecată. Și apoi, milord, or care
Sir Bistrup, or sir un altul, fie chiar și auriti,
D'opotrivă, pentru mine, sunt neroȃi, nesuferiti...

LORDUL.

Cum așă? Dar adineauri nu gȃsiai cuvinte-mi pare,
Pentru lungul lui pomelnic de 'nsușiri ce, bietul, n'are!

NELLY (incurcată, codindu-se.)

Veȃi că... tȃte-au fost... O! dȃmne, pentru că pupi-
la-ți vru

Să te necȃjȃscă...

LORDUL.

Nelly!.. ce-mi displace cauți tu?

NELLY (incurcată.)

Nu, nu me esplic eu bine... Dar și dumneata, nu șagă,
Prea me 'ntrebi...

LORDUL (pus pe gȃnduri.)

Ce 'nsȃmnă asta? — Haide, spune
Nelly dragă...

Voi să șciu pricina care-i...

NELLY.

N'o să pot să tȃlmȃcesc

Tocmai bine lucrul...

LORDUL (bȃnuind.)

Nelly... (o privește țintă.)

Nelly, spune, o voiesc!

O voiesc, îți spun...

NELLY.

O! dȃmne, cu ce ton, cu ce privire...

Nu me mai privi tot astfel, căci me turburi...

LORDUL (șie-si.)

Cesimțire

E la dȃnsa? Da, vȃd bine, e 'ncurcată... Dȃc' ar fi?...
Nu. Nu-i cu putinȃ. Straniu!... Cerul ȃre ar voi
Să-mi trimită 'n ea un ȃnger de amor și mȃngȃiere?
Vreau cu ori ce chip să afu... Dar, cu tȃtă-a mea putere,
N'o să-mi spună: e șirȃtă. — Și-apoi... nu me 'nșel
cumva?

Să incerc, ori cum. O mică viclenie-o va tradă.
— Așă dar tu ești convinsă, draga mea, că-mi este témă
Să nu te măriți? Din contra, datoria mea me chȃmă
La 'nngirire pȃrȃntȃscă. Da, un tată voi a-ți fi,
In alegerea ce-i face să te pot cȃlȃuzi...
In curȃnd chiar o să-ți caut un bȃrbat, un om de bine,
Care 'ncrederea să-mi aibă și să fie demn de tine...

I n t i m .

Altă rudă n'ai: o mamă și pe urmă eu. — Și-apoi,
Cine știe-o să se 'ntemple să-ți lipsim curând și noi...

NELLY.

Pentru ce? căci mama este tineră... și...

LORDUL (*după o gândire prefăcută.*)

Iată 'n fine

Adevărul. Am proiecte. Să le știi și tu, e bine.
La etatea-mi este timpul ca să-mi văd de viitor;
Să me 'nsor... (*o privește țintă, ea tresare.*)

Ce ții? aș face reu, s'eu bine să me 'nsor?

NELLY (*indispusă.*)

Da, fără 'ndoelă, bine.

LORDUL.

Am pus ochiul chiar...

NELLY (*pălind.*)

Da?

LORDUL.

Este

Precum văd neașteptată și... cam neplăcută veste
Pentru tine... dragă Nelly?...

NELLY (*incercând indiferența.*)

Ăst proiect?... (*repede, neputându-se conține.*)

Dar cine e

Norocosa și... iubita...!

LORDUL (*observând-o.*)

E Lady Jane Pawlet...

NELLY (*fără a se gândi la ce țice.*)

N'o cunosc...

LORDUL.

E o femeie, draga mea, din lumea bună,
Prea bogată și la Curte prea bine vădută...

NELLY (*rătăcită.*)

Brună?

Blondă p'ote?

LORDUL.

Nu...

NELLY.

Etatea?

LORDUL.

Optspredece, — cum? nu crezi?

NELLY (*cuprinsă de tremur.*)

Te iubește mult incalte? Dumneata apoi...

LORDUL.

Cum vezi...

NELLY (*șovăie și cade într'un fotoliu.*)

O! pe-acastă Lady Jane cât de mare fericire!
Și în Londra chiar se află?

LORDUL (*alergă la ea și ingenunchi, luându-i o mână.*)

Nelly, vino-ți în simțire!

Me iubești și eu pe tine te iubesc! Lady Pawlet
Nici a fost cumva vr'odată, Nelly dragă, nici nu e.
Nelly, tu-mi vei fi soție. Dumnețele al vieții
Vecinice, renaști în mine flăcările tinereții, —
Mulțumesc! Sunt tiner! Dulce-i tinerețea să-mi simțesc.
Fericirea reintorsă, Nelly, ție-o datorese!
Când vădui că-ți pieri fața, inima saltă în mine,
Căci am regăsit într'ênsa, dragă Nelly, pentru tine

Adâncită o comoră plină de-un fierbinte-amor.
Nu-mi vorbești nimic? Răspunde-mi dragălașul meu
odor...

Ești tot palidă? tot suferi?

NELLY (*ridicându-se și privindu-l galeș.*)

Simt în suflet o mișcare,

Inse ce... nu pot pricepe... Dumneata. atât de mare,
Dumneata atât de mândru, cât ești de duios! — O! dar
Veți, această fericire ce nici n'o visam măcar
Îmi insuflă-așă... o tēmă... Pe când îmi vorbiai, odată
Cu ideea fericirii, o idee neașteptată
Îmi veni... Pe când speranța sufletul îmi cuprindea,
Glasu-i, când țiceai: iubire! — datorie! răspunde!
Și veți, datorie, milord, când din inimă pornește
E, pe buzele femeiei, ca parfumul ce răpește!
Asta e gândirea care m'a făcut a tresări,
Căci, Milord, o datorie am și eu a împlini:
Ca femeie generoasă, trebuie să me asigur
Dacă pot să fac ferice pe acela ce e sigur
Că me face fericită...

LORDUL (*zimbînd.*)

Scumpă Nelly, s'ar pute

Să te induoiști d'acastă?

NELLY.

Să m'ascuți și... vom vedé:

O să fiu, simt asta, bună, credincioasă ca soție.
Am un reu cu toate-acestea: sînt de-o mare gelosie.
Am îngălbenit, știi bine, la un nume 'mprumutat
Cum fu cel de Lady Jane...

LORDUL.

Care nici n'a esistat...

NELLY.

Nu, te 'nșeli, milord: esistă altă lady Jane 'n lume:
Gloria, ambițiunea, pasere cu falnic nume,
Ce-o veți pururea 'nainte-ți cu ispititoru-i sbor:
O! amorul de putere este cel mai mare-amor!
Lady Jane dar esistă și va fi a mea rivală;
Între ea și mine lupta n'o să fie 'n veci egală!

LORDUL.

Te înșeli, copilă. Omul p'ote a-și păstră deplin
Și iubirea de putere și iubirea de cămin.
Pe soție dar punend-o tot intēia în iubire
P'ote să se 'mpartă...

NELLY.

Asta-i: împărtire! Împărtire!

LORDUL.

Și de-altmîntrelea puterea care-atât te-ar speria,
N'o mai am...

NELLY.

Regretul inse fără de voie-l vei avé!

O să fii întotdeauna în neliniște, mahnire,
Pe când eu cu lacrimi, plângeri, o să-ți fac nemulțămire.
Prin a mea greșelă, milord, o să fii nenorocit...
Datoria-mi spune-astăptă! o s'astept pân' la sfârșit.

LORDUL.

Dintr'o inimă prea bună, Nelly, tēma ta pornește.
Dar de ce esagerare în ceva ce pornește
Ênsuș Dumnețeu? Copilă, mai adânc de te-i gândi,
O să veți ambițiunea-mi că rivală nu-ți va fi
În nimic.

(Finea va urmă.)

RADULESCU-NIGER.

SALON.

Cucóna mama.

I.

Micuța când ieșise din școlă începuse să-l privească, să-l găsească drăgălaș. Când cunoscă turburările dragostei, ea ridică un colț de perdea dela ferăstră și-i trimitea cu ochii o sărutare care nu mai ajungea. Și ea crescă cu gândul ăsta. El deveni ființa inimei ei, vibrațiunea visului seu de fecióră. El nu știu nici odată nimic. E o crimă pentru o fată care iubește să lase să se vedă cel mai mic lucru; ea n'are altă speranță decât să fie ghicită.

Nu fu inse.

El plecă, remase ani departe, apoi se întorse. Dar la brațul seu se află o tineră femeie de totă frumusețea. Eră insurat:

II.

În Cismegiu unde se ducea câte odată ca să citească, zări într'o după amiéđi jucându-se lângă banca ei doi copilași păziți de o doică de dincolo de munți; ea, care iubiă forte mult copiii, întrebă pe doică:

— Ai cui sânt copilași ăștia așa de drăgălași?

Și respunsul doicei o făcu să-și plece capul pe piept.

Erau ai lui.

A doua ți, erau tot acolo; ea-i chemă:

— Nu e așa că nu ve e frică de mine?... Stați colea... Uite așa!...

Luă pe amēdoi de genuchi, și, plecată între ei, îi priviă indiuoșată. Copii o lăsau să se uite la ei, cu familiaritatea lesniciósa a copiilor. Ea întrebă:

— Cum ve chiamă?

Unul din ei respunse:

— Petre...

Ea tresări... Numele lui... Pe copilul acesta îi sărută întēiu.

... De atunci veniă în tóte ȃilele să sedă pe bancă în giurul căreia se jucau în tóte ȃilele la ora hotărită când apărea ea... Ei cunoșceau bine pe drăgălașa cucónă, și cum sosiă, alergă s'o sărute... Oh! sărutările, îmbrățișările lor copilărești o imbētau de fericire... I se părea că e sărutată, că e îmbrățișată de el... Cine știe, credea ea, decă aceste sărutări și mângăieri n'aveau s'ajungă până la el.

Devenise acum prietena celor doi copii, confidenta lor «Cucóna mama» cum ȃiceau ei, cu iubire și respect. Le aducea în totdeauna câte ceva: cadre, bonbone, pișcoturi și alte multe bucurii copilărești. Și copiii nu se întrebau cine e dama asta frumósă care îi sărută, care îi mângăie și care se uită îndelung după ei când se jócă prin grădină...

III.

Iérna veni... Ș-apoi trecu după șese luni lungi ca vécul... Primăvéra se arată iarăș zimbitóre...

Aleele Cismegiuului începură să se umple de lume care se inveseleá la primele rađe calde de sóre...

Copilași, îmbrăcați în felurite costume, scoțēnd ȃipete vesele, alergau iarăș jucându-se prin grădină...

Ea ședea iarăș pe banca ei...

Dar de ce nu mai veniau ei, copilași cu mantelulețe albastre?... De ce numai ei lipsiau din sumedenia de copii cari umpleau grădina?...

O îngrijare mare o chiuniă.

— Nu!... E cu neputință...

Și în fiecare ȃi pândiă la pórtă grădinei îngrijată...

Bucurie: sânt ei!...

Amēdoi...

Dar fragedele lor corpuri sânt invēluite în mantelulețe negre. Ei calcă forte grav, ca speriați încă de casa lor cu perdelele lăsate mereu, de casa lor unde se mănăncă repede și fără să se vorbească, de casa lor unde mama nu mai vine să-i sărute când ei se culcă! Și eră ceva indiuoșetor să-i veđi mergēnd ȃinēndu-se de mână, mirați de tristețea lor.

Vré să se scóle, dar lângă ei zărește pe tatăl lor, — el!... E în negru și el cu crep lat la pălărie.

A plecat dar tineră femeie pe care o adusesse așa de departe, și care se plecă pe brațului atât de încântător!...

... Copiii o zăresc de departe, dar nu vin s'o sărute... Prezența tatălui lor, costumele lor negre cu care nu pot să alerge îi fac sfioși și stângaci. O arată inse cu degetul tatălui lor, care o salută fără să se apropie.

Și după ce au trecut, remâne pe bancă sdrobotită până în fundul inimei.

Se simte părăsită, singură pe lume, și brațele îi cad în atitudinea unei femei triste.

O gelosie o apucă în contra mórtei, care i-a luat tóte sărutările copiilor. — și de sigur și pe ale lui, — ale lui, inima ființei ei...

Dar de-odată, ghicind drama intimă petrecută, nu veđu decăt pe tineră mamă utându-se la copiii ei, pentru ultima dată. Simpatia ei de femeie tineră și blondă crescă pentru cealaltă femeie tineră și blondă răpită în flórea vieței, din mijlocul iubirei și a fericirei. Și în inima ei îi fu milă de ea și îi urmă lăcrământ coșciugul acoperit de flori mirositoare.

Dar acum, tóte acestea nu mai sânt, — dispar într'o clipă din mintea ei.

Nu se gândește decăt la rivala ei care i-a furat iubitul, la rivala ei care are copii ce ar vré să fie ai sei... Și voința ei d'a fi bună, remâne neputinciósă în fața acestei impresiuni urite care-i turbură seninătatea.

IV.

Încetul cu încetul, în ȃilele următoare, copiii se întorc la ea.

Eră ca un fel de împăcare. La început un fel de sficiune, apoi familiaritățile mari cari cresc până la bucuria prieteniei libere și complete. S'ar fi ȃis că drama pe care ei n'o înțeleseseră, amortiseră făpturile lor ca și cum ar fi fost înghețate, și că simțiau acum o trebuință neapărată de mângăeri și de sărutări ca să renască la vieță.

El, — tatăl, — insoțiă în tóte ȃilele pe copiii lui în Cismegiu, dar nu se apropiá nici odată: salutá de departe, — scoțēndu-și pălăria.

Intr'o după amiéđă, îl veđu intrând în grădină. Singur. Părea că o caută cu ochii, și zărind-o, se apropiá de banca unde sta. Ea se prefăcu că citește, dar degetele îi tremurau pe cartea deschisă.

— Dșóră...

Eră în fața ei, în negru, acel negru aspru de do-

liu de curând; pentru întâia oară auzea vocea lui frumoasă și gravă.

— Îți cer iertare, dșoră, de ceea ce am să-ți spui... Nu e așa obiceiul... Dar dta ești pe deasupra obiceiurilor... Copiii mei mi-au vorbit adesea de dta... Te iubesc mult...

Vorbiă acum mai încet:

— Știi că nu mai e mamă acasă?... Vrei să înlocuești pe aceea care a plecat?...

Și îi întinse mâna.

Ea închise ochii, amestecată de o fericire ciudată, pe care n'o bănuise nici odată; și ea remase surprinsă că această bucurie imensă, — care i se părea că vine de departe, din țeri necunoscute, care umplea spațiul, apoi curgea în ea, furnicându-i cu deliciu ființa, — că această bucurie putea să fie în inima ei care se topia într-o inconștientă plăcută...

Puse mâna în mâna iubitului:

— Îți mulțumesc! dise ea... Ești bun... Sînt fericită de ceea ce mi-ai spus...

Inchise ochii iarăș.

— Dar, decă vrei, voi fi numai prietena dtale. Și pentru copiii dtale iubiți, voi rămâne tot ca până acum: Cucóna mama... Așa o să fie mai bine...

Căci, de-odată, în mijlocul marelui ei bucurii, își adusese aminte gândul ei urât din zilele trecute, gelosia ei în contra mórtei.

Ea își dișe că a trăi în mijlocul acelei atmosferei unde cealaltă fusese acasă la ea, în mijlocul acelei case în care plutiă încă parfumul ei de femee tineră și frumoasă, eră ca și cum ar fi alergat singură la nenorocire și la gelosie...

Se gândi că nu se mai pôte întorce nimeni înapoi ca să găsească trecutul neatins.

Vieța nu se începe decât odată...

... Atunci, pe când se inseră, eși din grădină și se furișă încet, — ca o vėduvă tristă și nenorocită...

DUMITRU CĂMPULUNGEANU.

Femeie din Dalmația.

Ilustrațiunea din fruntea foii nōstre infătoșeză un tip de femeie dalmatină dimpreună cu tōte însușirile sale. Fața plăcută, portul pitoresc, iubirea ornamentelor scilpitore, dispoziția veselă, iată trăsăturile caracteristice ale fiecărei dalmatine. Cu lucrul de câmp nu se prea ocupă, căci le strică pelița feței, la care țin mult; ele se deprind numai cu de ale casei. Acasă se ocupă mai cu sēmă cu torsul și cu alte lucruri de mână. Fidelitatea lor nu prea este esemplară, căci sînt vanitōse și iubitōre de lux.

Intim.

Musica sună vesel. Părechile dantėză cu foc. Petrecerea este fōrte animată. Fețele tuturor respiră mulțumire și fericire.

O jună părechie inse nu vede nimica din aceste. Ea se ocupă numai de sine. Nu-i pasă de musică, de dans, de veselie generală, de lumea din giurul ei. El și ea s'au retras într'un colț și acolo conversėză intim, de după eventaliu.

Sînt logodiți.

Acuma este permis să stea singuri, să-și comunice tainele inimii, să-și spună dragostea, să facă planul viitorului lor, să vorbescă — intim.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și artistice. Dl D. Voniga va publică un volum de versuri sub titlul «Dor și Jale»; care se pôte abonă cu 1 fl., legat în lux cu 1 fl. 80 cr., la dsa în Giula. — *Tinerul George Enescu*, un băiat de 13—14 ani din România, a fost cel mai aplaudat între toți violiniștii, la esamenele finale ale Conservatorului musical din Viena. — *Dl G. Mocianu* a fost distins de regele României cu medalia «Bene-Merenti» cl. II, pentru merite artistice; iar ministrul de instrucție și cel de resboiu, l'au trimis la espoziția dela Cichago, ca să studieze sistemele de gimnastică din lumea nouă.

Dimitrie Cichindeal. Lucrarea dlui Iosif Vulcan despre fabulistul Dimitrie Cichindeal, pe care am anunțat-o în mai multe rënduri, a apărut zilele trecute la București, în edițiunea Academiei Române. Ea pōrtă titlul: «*Dimitrie Cichindeal*». Date noue despre vieța și activitatea lui. Discurs de recepțiune de Iosif Vulcan, membru al Academiei Române. Cu respuns de V. A. Urechia, membru al Academiei Române. Estras din *Analele Academiei Române*, seria II, tom. XIV: *Memoariile secțiunii literare*. Broșura de 122 pagini e precedată de portretul prea bine reușit al lui Cichindeal, făcut după originalul lui Sava Petrovici, din 1815, trimis Academiei de dl George Ardelean. La sfērșit se reproduce în facsimile o scrisōre a lui Cichindeal cātră episcopul Samuil Vulcan, scrisă din Buda la 21 iunie 1815, în ajunul de a plecă la Viena să-și cēră audiență la împēratul. Partea principală a lucrării se întemeiează pe corespondența lui Cichindeal cu episcopul Samuil Vulcan al Orăđii-mari, care se și reproduce întregă dimpreună cu alte documente. Aceste revērsă lumină asupra lui Cichindeal și-a epocii sale, începēnd dela înființarea preparandiei române din Arad și până la destituirea lui din postul de profesor-catechet și confiscarea fabulelor sale. Corespondența ne destăinuēșce luptele profesorilor din Arad cu directorul sērb; stăruințele românilor aradani, spriginite de episcopul Samuil Vulcan, pentru numirea unui episcop român la Arad; persecutarea lui Cichindeal pentru propovėduirea spiritului național, cauza destituirii sale și a confiscării fabulelor, precum și întrepunerile lui Vulcan în favorul lui la curtea din Viena. Drept introducere la aceste, se face biografia critică a lui Cichindeal; iar la sfērșit se presentă tabloul fidel al lucrărilor sale, constatându-se că el n'a fost un autor original, ci mai mult un traducător și localisator, care a aplicat la români învățăturile scōse din cărțile ce a prelucrat. Decă inse lucrările sale totuș au stērnit succes și i-au făcut un nume nemuritor, cauza este că le-a știut potrivit situațiunii politice-bisericești și sociale în care se aflau aceia la cari se adresase; cunoșcea prea bine pulsațiunea opiniunii publice române, șciea ce trebuie să esprime, ce avea să laude seu să condamne. Pe lângă tipul lui Cichindeal, apar figurele inaintașului Paul Iorgovici, a spriginitorului Samuil Vulcan și a soțului de luptă Moise Nicōră. — Respunsul dlui V. A. Urechia, în numele Academiei Române, este un model de eloquență română, care întimpină pe recipientar cu dragoste fōrte caldă și face cu entusiasm portretul literar al lui Cichindeal. — Câteva esemplare se află de vēndare și la redacțiunea nōstră. Prețul, trimis acasă francat, 1 fl. 5 cr.

Descrierea munților Făgărașului. Dl I. Turcu, protonotar al comitatului Făgăraș, a înaintat comitetului Asociațiunii transilvane în manuscript o descriere a munților Țerei Bârsei și a Făgărașului, cu rugarea, să

se censureze și tipărească sub auspiciile și cu cheltuelile Asociațiunii. Lucrarea dlui I. Turcu, după cum aflăm din «Transilvania» s'a trimis la comisiunea instituită din incidentul concursului literar al Asociațiunii spre censurare și raportare.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Teatrul Național din București. Direcțiunea a făcut ministrului de culte o dare de sémă pentru stagiunea anului 1892—93. Din acésta scótem următoarele date: Societatea dramatică a dat 89 reprezentații; a jucat 18 piese noue și anume: în 5 acte «Polyeucte» tragedie în versuri de Racine; «Ștefan vodă cel tiner» tragedie originală de Iosif Vulcan; «Trăian și Andrada» tragedie orig. în versuri de dnii V. Leonescu și Gr. Ventura; «Adrienne Lecouvreur» dramă de Scribe și Legouvé; «Ocolul pământului», feerie de Jules Verne și D'Ennery. În 4 acte: «Onórea» dramă de Sudermann, «Marele Galeotto» dramă de Echagary. În 3 acte: «Reposatul Toupinel» comedie de Bisson; «Lăcrămiórele» comedie originală de dl Poliso Micșunești; «George Dandin» comedie de Molière; «Renegatul» piesă originală în versuri de dl M. Dimitriade; «Visul unei nopți de véră» comedie de Shakespeare. Într'un act: «O vísită» comedie de Dumas; «În timpul balului» comedie de Pailleron; «Odă la Elisa» comedie originală de dl V. A. Urechia; «Dădaca lui Petrică» comedie de Labiche; «Tragedie și comedie» de Gilbert; «Lucrătorii» comedie în versuri de Manuel. Dintre piesele vechi s'au jucat Despot vodă și Fântâna Blandusiei de V. Alecsandri, Pygmalion de Bengescu, Othello și Shylock de Shakespeare, Ión Kocean de Schörthan, Nr. 423 farsă vieneză, Bolnavul închis și Doctorul fără voie de Moliere, Nebunile amoróse de Regnard, Lupta între femei de Scribe și Legouvé, Năsdrăvănile divorțului de Bisson, Sullivan de Mellesville, Deputatul tatei de Ordonneau și Un amor neașteptat. În totul s'au jucat 33 piese. Cele 89 reprezentații, dimpreună cu vinitul din inchiriări, subvenții etc. au produs 381,823 lei 63 bani. Ținând cont de succesul piesei cu spectacole «Ocolul pământului», direcțiunea are intenția, ca pe lângă comedii de moravuri, alese pentru stagiunea viitoare, să dea și o feerie cu mare spectacol, cu prelucrarea căreia a și însărcinat pe unul dintre cei mai competenți colaboratori ai teatrului. Totodată direcțiunea a hotărât, ca în stagiunea viitoare, pe dată ce se vor termina reprezentațiile operii italiere, să caute a da în lunile februarie și martie 20—30 de reprezentații musicale în românește.

Trupa de operețe din Craiova ș-a încheiat cu mare succes sirul reprezentațiilor date la Cernăuți, unde a lăsat amintirile cele mai plăcute și a ridicat prestigiul artiștilor români. Numarul serilor ce a ocupat, este tocmai 25; iar printre operețele străine a jucat și câteva produse originale. Păcat că trupa n'a putut vini și prin părțile noastre, unde asemenea ar fi fost întinpinată cu căldură; sperăm înse că dorința acésta se va pute realiza la anul. La băile Herculanee, la Caransebeș, Lugoj, Sibiu, Brașov, și n' alte părți, ar pute cânta cu succes. Acuma trupa, condusă de dl Bobescu, s'a întors la București, unde va începe să dea reprezentații în grădina teatrului Dacia.

Corul vocal gr. c. din Oravița-română va da acolo, la 1 august n., concert și teatru în grădina otelului «Impăratul Austriei». Programa: Concertul. 1. «Marșul pompierilor» de Gothe, cor bărbătesc. 2. «Imnul

unirii» de C. G. Porumbescu, cor micst. 3. «Motul la drum» de I. Vidu, cor bărb. și tenor-solo. 4. «Tóca» de G. Musicescu, cor micst. — Teatrul. «Baba Hêrca» operetă-vrăjitoare, în doué acte și trei tablouri de D. M. Millo. Persónele: Lascu, tiner boer, sub numele de Vlad dl Ioan Dure; Baba Hêrca, țigancă vrăjitoare dl Costa Vodă; Chiosa, țigan slugă lui Lascu dl George Coterla; Ghinju, bătrân pădurar dl Pavel Neda; Viorica, fiica lui dra Maria Măgurénu; Ângerul păzitor al Vioricei dra Ecaterina Bogdan; Bârzu, bătrân logodnic al vioricei dl Ilia Gerghina; Bulu, bulubașa țiganilor dl George Cucu. Draci, țerani, țerance, țigani, țigance. După producțiune joc.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Șciri bisericesci și școlare. Dl Sabin Piso sen., protopresbiter al tractului Geoagiu II, la 1 august n. va implini anul al 60-le de serviciu; din incidentul acesta preoțimea tractului va arangia în ziua numită în comuna Secarêmb o serbare jubilară. — Dl Demetriu Bar-doși, sublocotenent în regimentul de infanterie nr. 37 staționat în Oradea-mare, a pus la dispoziția comitetului Asociațiunii transilvane un premiu de 3 fl. v. a., pentru una dintre acele eleve ale școlii superioare de fete a Asociațiunii transilvane, care va fi născută din com. Bihariei, cu preferință înse din Oradea-mare, și care în cursul anului școlastic viitor, 1893—94, va face mai mare progres în limba română. — Dl Vasile Găină, român din Bucovina, la 10/22 iulie a fost promovat de către universitatea din Cernăuți la gradul de doctor în teologie; promovarea s'a făcut cu mare scolenitate, «sub auspiciile împăratului», asistând căpeteniile bisericesci și civile. — În comuna Talpaș, comitatul Aradului, 40 de familii române gr. or. au trecut la nazareni; toți membrii au depus votul să nu mintă și să nu injure. — Consistoriul arhidieceșan din Blaș, ca for de apelațiune, a restituit pe dl dr. Vasile Lucaciu ca paroc în Șișești și filiile sale.

Școlă română de fete în Oradea-mare. Dela un ceitor al foii noastre primim următoarele rânduri: «Dle redactor! Am cetit cu bucurie, că s'a reluat firul stăruinței d'a inființă în Oradea-mare o școlă română de fete; căci este foarte de dorit să se deschidă în sfârșit și în capitala comitatului Biharia o astfel de școlă. Acuma românii oradani n'au nici cliar o școlă elementară de fete; la gr. or. e cevaș mai bine, căci acolo 7—8 fetițe studiază dimpreună cu pruncii; la gr. c. înse fetițele nu se primesc de loc și astfel tóte trebuie duse în școli străine. Este de mirat, că pân' acuma nime nu s'a gândit a repará lipsa acésta. Dorim și sperăm înse, că starea acésta de rușine nu are să țină mult».

Reuniunea femeilor române din Brașov a inființat, după cum se șcie, un internat, cu scop de a instrui fetițe aședate aici în menajul casei, precum și în diferite lucruri de mână, ce cad în sfera unei bune economie. În acest internat se vor primi fetițe române, cari vor fi absolvat clasele primare prescise de lege și vor fi implinit 12 ani. Tacsă pentru întreținere și instrucțiune este 12 florini pe lună, plătită anticipativ. Fetițe lipsite de mijlóce, orfane de ambii părinți, séu de unul dintre părinți, pot fi primite gratuit în internat. Cursul este de 3 ani. La intrare, în anul prim, va plăti fiecare fetiță odată pentru totdauna o tacsă de înscriere de 5 fl. La primire are să aducă fiecare elevă albiturile și vestmintele necesare, precum și așternutul de pat. În

legătură cu acest internat, adunarea generală a Reuniunii femeilor române, ținută în 24 iunie a. c., a decis a înființa un orfelinat pentru fetițe lipsite de mijloce, orfane de ambii părinți, séu de unul dintre părinți. În acest orfelinat se primesc dela 1 septembrie a. c. st. v. fetițe orfane în vîrstă dela 6—12 ani.

Gimnasiul din Beiuș. Am primit programa gimnasiului superior gr. c. și a școlilor normale din Beiuș pe anul școlar 1892—93, redactat de directorul Ioan Butean. Broșura începe cu o lucrare instructivă a dlui profesor Vasile Dumbrava, intitulată «Măsurarea puterii la gimnastică». Dintre datele școlare scótem următoarele informațiuni: au funcționat 15 profesori, 4 cateheți. Numărul școlarilor înscriși la gimnasiu a fost 361 ordinari și 11 privatisti; au făcut esamen 342 ordinari și 8 privatisti. Români 294 (155 gr. or și 138 gr. c.), ne-români 56. Societatea de lectură Samuil Vulcan, sub conducerea profesorului V. Stefanică, are în bibliotecă 304 opuri; averea în bani este 753 fl. 82 cr.

Tulburări studentești la București. Săptămîna trecută studenții înscriși pentru bacalaureat la București au făcut în mai multe seri niște tulburări mari, căci din 379 candidați, juriul a admis numai 75. Causa pentru care au fost respinși așa de mulți candidați este, că cei mai mulți dintre candidați au copiat tesele. Se mai spune, că comisiunea ar fi micșorat notele ce le dăduse unul din profesori. Indată-ce s'a afișat rezultatul, candidații respinși au rupt anunțul, au spart geamurile și au plecat toți la locuința ministrului de culte. Acesta ne-întind acasă, au mers la Cotroceni spre a protesta în contra profesorului Brînză, pe care îl credeau că ar fi influențat asupra comisiunii ca să dea note mici. Inse la Cotroceni poliția i-a respins. De acolo s'au dus la profesorul D. Petrescu, președintele comisiunii, cerînd să amâne ținerea esamenelor orale. În seriile următoare tulburările s'au continuat. Juriul, în urmarea acestora, a anulat toate probele scrise ale celor respinși, supunîndu-i la probe nouă. Ordinea s'a restabilit.

Adunări învățătoarești. Reuniunea învățătorilor români gr. c. din archidiaconatul părților sîtmărene, aparținătoare diecesei Orădiei-mari, va ține adunarea sa generală la 10 august n. în comuna Vetis, sub presidiul dlui Gavril Lazaru, notar dl George Muresianu. — *Reuniunea învățătorilor români selăgeni* s'a întrunit în adunare generală la 11 iulie, în comuna Sterciu, sub presidiul vicariului Alimpiu Barbolovici și cu asistința a opt gendarmi.

C E N O U ?

Hymen. Dl Ioan Marian din Abrud și dșora Silvia M. Corcheș din Cîmpeni se vor cănuna adi duminică la 18/30 iulie. — Dl Petru Iuga din Tilișca în duminica trecută s'a cununat cu dșora Maria I. Micu în Sebeșul-de-jos.

Știri personale. Dl mareșal-locotenent de Troșca a trimis pentru fondul George Barițiu 100 fl. — Dna Paulina Lucaciu, soția dlui dr. Vas. Lucaciu, a sosit la București, spre a-și vedea fetițele, care se cresc într'un institut de acolo. — Dl Ioan Vulcan, protopop în Vermeș, Banat, a ținut și în véra acésta un curs de stupărit, la care au luat parte 21 de preoți și învățători. — Dl Stefan Bêloiu, originar din Transilvania, a fost reales președinte al camerei de comerț din Brăila. — Dl dr. Florc Lupu este numit translator pentru limba română la tribunalul țării Bucovina.

Conferența națională din Sibiu, duminică și luni, 23 și 24 iulie n., a fost imponentă, luând parte toți delegații pe cari impregiurările i-au lăsat să se ducă la Sibiu. Conferența a fost presădată de dl dr. Ioan Rațiu, vicepreședinti s'au ales dnii George Pop de Băsești și protopopul dr. George Popovici din Lugos, iar notari dnii dr. Aurel C. Popovici, Constantin Lucaciu, dr. St. Petrovici, dr. Dimitrie Ciuta și dr. Silvestru Moldovan. Dl D. Comșa a cetit raportul comitetului central asupra lucrărilor sale dela conferența cea din urmă; raportul a fost primit cu aplauze vii. La alegerea comisiunii de 40, care avea să discute raportul, dl Fr. Hoszu-Longin a propus ca membrii comitetului central să nu pótă face parte din acela, ci numai să asiste spre a da informațiuni. Acésta propunere a stêrnit o discuțiune lungă la care au luat parte dnii Ioan Russu Șirianul, dr. Alecsandru Mocsonyi, dr. G. Tripon, Andrei Cosma, S. Albini, Teodor Cotuț, A. Berinde. În fine președintele dl dr. Ioan Rațiu declară, că membrii comitetului central nu reflecteză să fie aleși. Apoi s'au ales în comisiunea de 40 următorii delegați: Iacob Macaveiu, Teodor Cotuț, Ioan Velle, Emanuel Ungurian, Ioan Jercan, Const. Rădulescu, dr. V. Hossu, Coriolan Brediceanu, Andreiu Cosma, Alesandru Filip, dr. Dimitrie Ciuta, Andreiu Ghidiu, Titu Hațeg, Fr. Hossu-Longin, dr. Iacob Hotăran, Vasile Mangra, Andreiu Medan, Constantin Lucaciu, dr. Al. Mocsonyi, dr. Ioan Nichita, Sebastian Olariu, Anton Pallade, dr. St. Petrovici, Gavriil Barbul, dr. Aurel Opreanu, dr. George Popa, Gr. Sima, G. Popovici (Șiria), Alecsu Berinde, Petru Grozda, V. Suci, Iuliu C. Vlăduț, Isidor Blaga, I. M. Roșu, Ioan Russu Șirianul, Nicolae Hossu, dr. Aurel Novac, Emeric Pop, Augustin Pop, dr. Stefan Pop. În ședința a doua, raportorul comisiunii de 40, dl dr. Stefan Petrovici a propus adunării un proiect de rezoluțiune, prin care se enuncie că conferența generală identifică-se întru tóte cu comitetul central, declară de al séu Memorandul și incuviințeză pașii și procederea așternerii și aprobă cu viață grațitudine activitatea comitetului; conferența își exprimă părerea de reu asupra urmărilor judecătorești ce s'au pus în lucrare; protesteză în contra violării dreptului de întrunire; susține și mai departe programul din 1881; consideră ca aparițiuni bolnăviciose proiectele de legi bisericești în sfêrșit își exprimă din nou dorința d'a conlucra cu popóarele nemaghiare. Propunerile aceste s'au primit fără discuțiune. Mai notăm, că a sosit o mulțime de depeșe de aderență, nu numai dela români, ci și dela croaiți și slovaci, dintre cari câțiva s'au prezentat și la Sibiu.

«Albina» protectóre. Din procesul verbal al comitetului Asociațiunii transilvane, dela 22 aprilie, publicat acum în «Transilvania» aflăm și aceste: Direcțiunea institutului de credit și economii «Albina» împărtașește prin hîrtia cu data de 5 aprilie 1893, că adunarea generală ținută la 25 martie a. c. a votat în scopul creării a 10 stipendii de câte 50 fl. pentru elevele internatului împreună cu școla civilă de fete, 500 fl., iar pentru trebuințele curente ale școlei civile de fete a Asociațiunei iarăș 500 fl., și că suma din urmă s'a pus în contul curent al școlei civile de fete, iar cea dintîiu se va introduce după prezentarea cvitanței în libelul de depunere al Asociațiunei. S'a luat act cu mulțumită.

Comóra Asociațiunii transilvane. Cêtim în «Transilvania» că dl dr. B. Preda, avocat în Cîmpeni, prin hîrtia cu data 10 aprilie a. c., pe lângă comunicarea, că un lucrător a aflat pe realitățile Asociațiunei din Vidra-de-sus moștenite după fericitul Avram Iancu,

un tezaur în valoare aprocsimativă de peste 1000 de galbini și ruble în aur, care mai mulți locuitori de acolo l'au luat dela aflător cu forța, și că în urma acestora incuvișuirea a deținut pe făptuitorii, n'au putut inse descoperi la ei mai mult decât 31 galbeni, și că dsa în calitate de membru a reclamat la forurile competente drepturile Asociațiunei, — cere să i se deie în urgență imputernicirea de a reprezenta interesele Asociațiunei. Comitetul își exprimă mulțămăta sa dlui dr. B. Preda pentru viul interes, dovedit față cu Asociațiunea, și luă cu aprobare act, că biroul i-a trimis în urgență — plenipotențele trebuincioșe.

Dela curtea României. Regele Carol plăcă ađi duminecă, 18/30, iul., la Neu Wied pentru a vedea pe regina. — *Principesele de Edimburg* vor sosi ăilele acesteia și vor fi la Sinaia oșpetii principelui și principesei de România. — *Ducele de Edimburg* va sosi în luna lui Septembrie și va asistă la manevrele de tómnă.

Distințiunea unui soldat român. La 22 iulie s'a petrecut în Oradea-mare o serbătore frumósă; regimentul de infanterie 37 a distins pe un sergent, după un serviciu de 30 de ani. Sergentul se chiamă Marcu Andor, este român din Oradea-mare, unde densus are doue case în suburbii. Distințiunea s'a făcut astfel. La 22 iulie regimentul a eșit spre comna română Cehei, unde până la mieđădi s'au făcut exerciții. Atunci colonelul Pflügel a comandat bataliónele în cemi-cerc; sergentul Marcu Andor chemat în mijloc, colonelul i-a adresat în limba germană o cuvântare insufletită, înșirându-i meritele și decorându-l cu crucea de argint cu corónă de aur pentru merite, oferit de Maj. Sa. Majorul Wagner a spus aceeaș cuvântare ungureșce, iar căpitanul Lausch româneșce. *In sfersit întregul regiment a defilat înaintea distinsului.*

Studentii români din Bucovina. Studentii universitari români din Cernăuți au adresat colegilor lor dela universitățile europne o scrisore, prin care declară că aderéză la actele severșite de tinerimea română din Ardeal și Ungaria și invită pe camaradi să trimită acestei tinerimi salutul lor de simpatie.

Petreceri de vără. La *Benic* în Transilvania se va arangia astădi duminecă la 30 iulie n. o petrecere de vără pentru edificarea caselor parohiale. Comitetul arangiator e compus astfel: președinte Vasile Suci, vicepreședinte Aron Beteci, casar Laurian Frăncu, secretar Achim Pop, controlor Nic. Beteci. — La *Brad* s'a dat în duminica trecută o petrecere cu joc, începută în parcul Crișului și continuată în Otelul Central. În paușă s'a jucat și Căușerul și Bătuta. — La *Sulza* în comitatul Bihariei se va da la 6 august n. petrecere de vără pentru scop filantropic. Comitetul arangiator se compune din dnii Grigorie Daraban președinte, Mih. Simon vicepreședinte, Vas. Bulzan casar și Wilhelm Fieber controlor. — La *Dicio-Smărtin* se va da ađi în 30 iulie, cu ocașiunea adunării generale a despărțemintului Asociațiunii transilvane, o petrecere cu dans.

Telefon între București și Sinaia. Direcțiunea generală a telegrafelor și poștelor a stabilit o comunicație telefonică între București și Sinaia și a pus această linie la dispoșiția publicului, pentru convorbiri telefonice cu incepere dela 1/13 iulie. Convorbirile telefonice se fac în stațiunile instalate în localurile oficiurilor telegrafice din București și Sinaia. Serviciul telefonic este la dispoșiția publicului în tóte ăilele dela orele 8 dimineța până la 8 sára.

Necrolog. *Areti Ionaș*, invetătore la școlă română gr. or. din Banloc, comitatul Caraș-Severin, a incetat din viață la 11/23 iulie, în etate de 24 ani. O jelesc: Ioan Ionaș și Sofia Ionaș născ. Lorenty, ca părinți; Traian Ionaș, ca frate; Rosa C. Ionaș, ca soră; Dimitrie Ionaș, Petru Ionaș, Maria Bucur. născ. Ionaș, Nic. N. Lorenty și Maria Lorenty născ. Bossel ca unchi și mătușe.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. *Conflictul franco-siamcz*, din care întemplantarea fórte ușor póte să producă un resboiu franco-anglez, este cestiunea cea mai de frunte a politicei mari. Causa conflictului este, că stătul siam, care în 30 de ani s'a aventat la o poziție culturală strălucită, vré să scape de protecțiunea franceză, inclinând spre cea engleză, făcend cu englezii aprópe tot comerțul. În cazul unui resboiu franco-anglez, Rusia va sprigini Franța. — *În Polonia* aparținătore Germaniei s'a dat ordin ca în tóte școlile predarea cursurilor să se facă în limba germană; trei profesori polonezi, cari s'au opus acesui ordin, au fost arestați. — *Pentru statua lui Bismarck* s'au adunat în Germania o sumă colosală; statua inse nu se va face, până când Wilhelm I nu-și va avé monumentul, căci ar fi o necuviință să onoreze pe cancelarul vfu, înaintea împăratului. — *Cercurile militare rusești* sânt fórte intrigate din cauza primirii proiectului militar german. Se crede că un resboiu apropiat franco-german e inevitabil. Rusia a inceput deja să-și concentreze trupele în fortărețele din apusul imperiului.

Obiceiurile împărătesei Germaniei. Cea mai mare mândrie a actualei împărătese a Germaniei — dice un diar din Berlin, — e să-și ingrigescă copiii și să-i imbrace singurá, dar cât se póte de curat și de frumos. În privința acesta, împărătesa e fórte scrupuloasă și ține mult la modă; ea cumpără din Londra, Paris și Viena o mulțime de ăiare de modă și în ele observă cum se imbracă copiii. Când împărătesa plăcă din palat nu se ingrigesce de toaleta ei, ci de a copiilor sei. Ea nu pórtă de loc la rochie trena acea fabuloasă, ce se obișnuesce la alte curți regesce. Iată ce spunc un cronicar în privința acesta: Odată, când împăratul Wilhelm II și soția sa s'au dus la Viena, veduva archiducésă Stefania, vrënd să facă împărătesei Germaniei un cadou frumos, a comandat cu voia împăratului Franz-Josef al Austriei o roche fórte scumpă cu trenă lungă. Împăratul Wilhelm II, auđind de acesta a ăis archiducesei: — Împărătesa mea nu póte purtá trenă fără să nu o rupă îndată, din pricină că de rochia ei se atárnă mereu câte 3—4 băeți mici. Împărătesa Germaniei se ocupă puțin cu lectura și fórte mult cu educația băeților. Deja când erá fatá mare nu citiá de loc romane, iar acum, singura ei ocupație e un caet enorm în care scrie sára tóte întemplantările ăilei.

Calindarul sęptemănei.

Dum. a 9-a după Rosali, Ev. dela Mateiu c. 14, gl. 8. a inv. 9			
Điaua sępt.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sórele
Duminecă	18 Lachint și Emilian	30 Beatrice	4 36 7 36
Luni	19 Cuv. Macrina	31 Ignatie Loj.	4 37 7 35
Marti	20 † St. Prof. Ilie	1 August Petru	4 38 7 33
Mercuri	21 Par. Simeon și Ioan	2 Porțuncula	4 40 7 31
Joi	22 † Muc. Maria Magd.	3 August	4 41 7 29
Vineri	23 M. Trof. și Teof	4 Dominica	4 42 7 27
Sămbătă	24 Mart. Christina	5 Osvald	4 43 7 26

UMOR ȘI SATIRĂ.

Scrisori dela sate.

M'am dus și eu la conferința din Sibîiu. Când m'am urcat in vagon, am băgat de seamă că un domn tiner me privia țintă. Dela o vreme me dau cu el in vorbe și-l întreb, că de ce se uită la mine așa de tare?

— Pentru că înainte d'a te urcă, vecinii mi-au spus că ești român, și eu n'am vădut încă români.

— Sînt ungar, — urmă el. Locuiesc in pusta Hortobagiului, unde nu se află suflet de român. Nu cunosc poporul român, decât numai din descrierile foilor maghiare. Dar in aceste eu citesc tot numai injurături și lucruri urite. Mi-am dîs odată: Trebuie să me conving eu cu ochii. De aceea me duc acum la Sibîiu, unde cred că voi ave privilegiul cel mai bun. Și fiind că am cetit că între ce fel de oameni am să merg, m'am pregătut bine; am la mine doue revolvere cu câte șese focuri.

Ia aceste vorbe m'a scăpat risul și i-am respuns să fie liniștit, că nu va ave trebuință de ele.

— Nu știi ce se pôte întemplá, — respunse el. Am cetit, că au să se adune câteva mii de români. Vor vini și moșii și mulți din țera românescă. Că se plănușce o revoluție. De aceea s'a și concentrat la Sibîiu armată multă.

— Ai să te convingi, că totul e o scornitură, — îl liniștiam eu, insc el nu credea, căci astfel scrieau foile maghiare și acele nu mint.

In sfîrșit sosirăm la Sibîiu. Ungurul me rugă să-i remân ortac, căci este necunoscut și nu șcie nici româneșce, nici nemțșce. Am primit și l'am putrat prețotindene.

In diua primă cră tot cu mâna la revolver, a doua di nu mai avea nici o tēmă, iar a treia di nu-și mai putu ascunde mirarea și-mi dișe:

— Ce bine-mi pare c'am venit aicea! acum cunosc și eu pe români. Tot ce-am cetit pân' acum e minciună. Sînteți un popor plin de viață, vrednic de cinste, aveți viitor.

Eu me uitam la el mulțumit, iară el urmă:

— Am venit cu convingerea să găsesc aicea o turmă de oameni fără căpăteliu, un popor desmățat și o inteligență semi-cultă. Când colo, aflai un popor curățel, bine hrănit și îmbrăcat, tréz și cu bunăcuviință; vedui o inteligență cu carte, care s'a adunat din mari depărtări, uitând osteneți și jertfă, cei mai mulți au cultură europeană, conversația cu unii m'a cucerit; tinerimea are o insufletire care te încăldeșce; iar damele... o să vîu mai adese ori p'aicea.

El ș-a incheiat astfel vorbele:

— Ș-acum la despărțire, să-ți spun adevărat cine sînt eu. Sînt corespondentul unui diar unguresc.

— Îmi pare bine. Acuma șciu că n'ai să ne mai batjocorești in gazeta dtale.

Și el îmi respunse:

— Asta e alta căciulă. Voi sînteți vrednici de laudă și de mirare; aveți drepiate in ceea ce susțineți, — dar in gazetă nu pot recunóșce aceste, acolo trebuie să ve combat, să ve batjocuresc, c'asă i place publicului nostru cetitor.

GURA SATULUI

— Va să diică, cređi că bărbații erau înșelați și înainte de potop?

— Da. S'au găsit corne din epoca terțiară.

Fetele.

Cu fetele nu e de glumă,
Invetă carte abitir,
Intrec băeții la esamen
Și eu de asta nu me mir...

Dar tréba acésta me 'ngrozeșce
Gândindu-me la viitor,
Pe care-l ved in depărtare,
De l'aș vedé mai bine chior...

Ved doctori, advocați in fuste;
Cucóne demne, magistrați;
Ved senatori pe dșóre
Și veduvióre deputați...

Mai ved cucóne chiar miniștri
Și damicele militari,
Cu decorații felurite
Și cu trăsuri cu faiatari!

Și ved, oróre, biet băeții
Băgați ca doice, bucătari;
Ca fete 'n casă, jupănese,
Ca lăptărese, găinari...

Îi ved cusénd frumos cu acul
Legăți cu funde pe la cap,
Îi ved torcénd la lână multă,
Făcénd și vesnicul ciorap...

NICOLAE.

Hodorosc și Trosc.

Hodorosc. Óre cum s'a putut ivi cholera mai înteu tocmai la Deș?

Trosc. S'o fi stricat acrul de vorbirile ținute când cu tambalăul kulturegyletist de acolo.

Hodorosc. Ce tot cauți?

Trosc. Cetesc in diarele ungurești, că la conferința din Sibîiu au fost doue partide. Caut dar partida a doua, inse n'o găsesc.

Hodorosc. Nici nu este aceea decât in capetele acelor diariști maghiari.

Neînțelegere.

A. — Ce face prietenul dtale burlacul Strengărescu.

B. — Ah! cu acela s'a isprăvit deja!

A. — Cum? e bolnav de mórte?

B. — Nu!... se însoră.

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG & COMP. ORADEA-MARE.